

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

(ΕΠΙΒΛΕΨΙΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΛΑΚΑΙΩΜΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΤΟΜΟΣ ΕΞΗΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΔΕΛΦΩΝ ΜΥΡΤΙΔΗ
1963-1964

E. Δηλ. Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

*Η νεφολόγησις ἔνδει μεγάλου διδασκάλου καὶ ἐθνικοῦ ἀνδρὸς δημιουργεῖ ἀκουσίως συναίσθημα ταπεινότητος πρὸ τοῦ ἀναλογισμοῦ τοῦ ὄφους τοῦ ἀπελθόντος. Ἐνδισκόμενος δὲ νεφολογῶν πρὸ τῆς πληθύνος τῶν πεπραγμένων καὶ τῶν ἐπαίνων ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα τῆς μετὰ πεμψότητος καὶ εὐθύνης ἐκθέσεως καὶ ἀποδόσεως αὐτῶν. Καὶ προσιδιάζουν ταῦτα κατ' ἔξοχὴν εἰς ἐπιστήμονα σεμνὸν καὶ σώφρονα, οἷος ὑπῆρχεν δὲ οὐρητος Σιύλπων Κυριακίδης.

Ο Σιύλπων Π. Κυριακίδης; ἔγεννήθη τὸ 1887 εἰς τὴν Ἑλληνικωτάτην ἀλλὰ δουλεύουσαν ἀκόμη τότε ὑπὸ τοὺς Τούρκους Κομοτηνῆν τῆς Θράκης. Αἱ Σέρραι τὸν ἐφιλοξένησαν ὡς μαθητὴν τοῦ γυμνασίου των. Ἐκεῖ ὑπὸ τὴν βουλγαρικὴν ἀπειλήν, ἀλλὰ καὶ ἐν μέσῳ τοῦ φιαντικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος, αἰσθάνεται καὶ ζῆ δὲ νεαρὸς μαθητὴς εἰς τὰ πρόσωπα τῶν Παύλου Μελᾶ, Βάρδα, "Ἄγρα καὶ τῶν ἀλλων μακεδονομάχων, ὑψηλὴν τὴν ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, ἐπαναστατικὴν καὶ κοχλάζουσαν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα. Τελειόφοιτος ἦλη τοῦ Γυμνασίου Σερρῶν ὑπῆρετε, καθὼς συνηθίζετο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ὡς δημοδιδάσκαλος εἰς τὸ Σουφλὶ τῆς Θράκης. Τόσος δὲ ἦτο δὲ ἐνθουσιασμὸς τῶν ἡρωικῶν ἐκείνων χρόνων καὶ τῆς προμαχούσης καρδίας, ώστε δὲ ἴδιος δὲ Κυριακίδης, καθηγητὴς πλέον, χαιρετίζων καὶ εὐχαριστῶν τὸ πρὸς ἐορτασμὸν τῆς 25ετηούδος τῆς καθηγεσίας του συγκεντρωθεὶς ἀκροατήριον ἐν ἔτει 1951, ἀναλογίζεται μετά τινος πικρίας τῆς ὑπηρεσίας του ἐκείνης: καὶ δὲν είχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἔργασθω ὡς διδάσκαλος ἐν Μικεδονίᾳ, διότι ήταν τύχη μὲ

ζόριψεν εἰς τὴν Θράκην, εἰς τὸ Σουφλί, ὅπου τὰ πράγματα ἤσαν ἡσυχώτερα». (‘Ελληνικά, Παραστ. 4, Προσφρόδη εἰς Σ. Π. Κυριακίδην..., Θεσσαλονίκη, 1953, σ. 24).

Ἐγγραφεὶς μετὰ τοῦτα εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν δὲ Στίλπων Κυριακίδης εἶχε τὴν τύχην νὰ ἀκούσῃ διδασκάλους μὲν λαμπρὰ δόνύματα καὶ ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν, τὸν Λάμπρον, τὸν Τσούνταν, τὸν Χατζίδακην. Ἄλλ’ ἔκεινος δὲ δποῖος ἀλέβη δὲ πνευματικὸς πατήρ καὶ καθηγητής του εἶναι δὲ Νικόλαος Πολίτης. Οἱ τελευταῖοι αὐτὸς ἀπετέλεσε τὸ ἐπιστημονικὸν πρότυπον, διῆγοιξε τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἔρευναν, ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἴδιαιτέρως πρὸς τὸν ίδιον του κλάδον. ἔβοήθησε καὶ ὑπερηφόρες τὸν ἐκκολαπτόμενον ἐπιστήμωνα παντοιοτρόπως καὶ ποικιλοτρόπως. Καὶ δὲ μαθητής ἀπεδείχθη ἄξιος τοῦ διδασκάλου. Οἱ Στ. Κυριακίδης τυχὼν τοῦ πτυχίου τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς διωρίσθη τὸ 1911 καθηγητής εἰς τὴν Ζωσιμαίην Σχολὴν ‘Ιωαννίνων’ μεθ’ Ἐνδέκατης ἔτος ἀνέλαβε γυμνασιάρχης τοῦ Παγκυπρίου Λευκωσίας μέχρι τοῦ 1914, διετετάσθη δὲ εἰς ‘Ἀθήνας καὶ διωρίσθη συντάκτης τοῦ ἔκτοτε συντασσομένου ‘Ιστορικοῦ Λεξικοῦ’. Η ἐπαρφὴ ἐν τῷ μεταέντευθεν τὸν N. Πολίτην συνεχίζεται. Οὗτος, μέτρια τὸ 1918 δὲ διδάσκαλος ἰδρύει τὸ Λαογραφικὸν ‘Αρχεῖον, δὲ μαθητής, ἡλικίας τότε 31 ἔτῶν, καλεῖται εἰς τὴν διεύθυνσιν του. Μετὰ ζήλου καὶ ἀγάπης ἐπιδίδεται δὲ Κυριακίδης εἰς τὴν δργάνωσιν τοῦ ἀρχείου συγκεντρώνει καὶ καταχωρίζει ὄλικον, δημοσιεύει, ἵκανον οἰκεῖ τὰς ίδιας του τάσσεις καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ διδασκάλου. Ἐπὶ δειπνῷ ἐτηγάσθη εἰς τὸ Λαογραφικὸν ‘Αρχεῖον δὲ Κυριακίδης καὶ τοῦ ἔδωκε ζωὴν καὶ ψυχήν.

Τὸ 1921 ἀποθνήσκει δὲ Ν. Πολίτης. Πιστὸς πάντοτε δὲ μαθητῆς θρηνεῖ τὸν ἡγαπημένον διδάσκαλον καὶ τὸν νεκρολογεῖ εἰς τὸν τόμον τῆς «Λαογραφίας». Ἐπιβεβλημένος πλέον εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους δὲ διάρχεις τοῦ ἔργου τοῦ πατρὸς τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας ἀναλαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἔτους τοῦ θανάτου τοῦ Πολίτου τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «Λαογραφία», διγάνου τῆς ‘Ελληνικῆς Λαογραφικῆς ‘Ἐταιρείας, τὴν δόσιν ἐκράτησε μέχρι τοῦ 1951, καὶ κατόπιν ἔξηκολούθησε συνεργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Τὸ 1926 ιδρύεται καὶ ἀρχεται λειτουργοῦν, διὰ μόνης τὸ πρῶτον τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ Σχολῆς, τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Οἱ Στ. Κυριακίδης διορίζεται, κατόπιν γνωματεύσεως ἐπιτροπῆς καὶ ηγετῶν τοῦ Πανεπιστημίου ‘Ἀθηνῶν, τακτικὸς καθηγητής τῆς ἔδρας ‘τῆς Θρησκείας τῶν ‘Αρχαίων ‘Ἐλλήνων, τοῦ ‘Ιδιωτικοῦ βίου αὐτῶν καὶ

τῆς Λαογραφίας». Είναι δέ γεωτερος τακεικός καθηγητής καὶ δ δραστηριώτερος. 'Ακαταπόνητος μοχθεῖ διὰ τὴν δργάνωσιν, τὴν διοικητικὴν καὶ παιδευτικὴν τοῦ πανεπιστημίου' «Φωνὴ γάρ Σχολῆς φωνὴ Θεοῦ» θὰ δικαιολογηθῇ... ὁ ἴδιος εἰς τὸν λόγον του κατὰ τὸν ἔօρτασμὸν τῆς Σδετηρίδος τῆς καθηγεσίας του. ('Ελληνικά, Παράρτ. 4... σ. 21). Παρὰ τὴν ποικιλήν διοικητικὴν ἐργασίαν οὐδόλως παραμελεῖ τὰς παραδόσεις του καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν του ἔρευναν, διδάσκων περιοδικῶς, δι 'Ελλειψιν ίδίων καθηγητῶν, ἐκτὸς τοῦ ἴδικοῦ του μαθήματος, καὶ 'Ασχαλα'Ελληνικὰ καὶ Λατινικὰ ὡς καὶ Ψυχολογίαν.

'Απὸ τοῦ 1941 ἐπεμελεῖτο τῆς ἑκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Μακεδονικὰ» ἀπὸ δὲ τοῦ 1951 ἀνέλιψε μετὰ τοῦ Λ. Πολίτη τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Ἐλληνικῶν», περιοδικοῦ τῆς 'Ἐταιφείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τῆς δποίας δ Κυριακίδης διετέλεσε πρόεδρος ἀπὸ τοῦ 1942 μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὸ 1947 ἐξελέγη ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν. 'Υπῆρξεν ἐπὶ πλέον μέλος πολλῶν ἑταίρειῶν καὶ συλλόγων ἑλληνικῶν καὶ ἑνων, ἀναπτύσσων παραλλήλως καὶ παρὰ τὴν προκεχωρημένην ἥλικιαν ἑθνικήν, ἐπιστημονικήν καὶ κοινωνικήν δρᾶσιν. 'Ο Στύλπων Π. Κυριακίδης, δμότιμος καθηγητής τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπέθανεν ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν 18ην Μαρτίου 1964 εἰς ἥλικιαν 77 ἔτῶν.

Καὶ αὐτὰ μὲν εἶναι τὰ γεγονότα · σταθμοὶ τῆς ζωῆς τοῦ Κυριακίδου, μιᾶς ζωῆς πλήρους ἐργατικότητος καὶ πλουσίας παραγωγῆς. 'Αριστος φιλόλογος ἐκάλυψε διὰ τῆς ἔρευνης καὶ τῆς ἐργασίας του δλον τὸν χῶρον τοῦ 'Ἐλληνισμοῦ. Αἱ καθαρῶς φιλολογικαὶ ἐργασίαι του «Παρατηρήσαις εἰς τὴν 'Ομηρικὴν Νέκυιαν» (Ε.Ε.Φ.Σ.Π.Θ., 7, 1957, σσ. 281 - 321), «'Ομηρικὰ καὶ 'Ησιόδεια» (Ε.Ε.Φ.Σ.Π.Θ., 6, 1950, σσ. 361 - 444) εἶναι υποδειγματικαὶ διὰ τὴν φιλολογικήν των τεκμηρίωσιν, τὸν εἰριμὸν τῆς λογικῆς, τὴν συφήνειαν τῆς σκέψεως. 'Η ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ἔρευνης του εἶναι τὰ κείμενα· ἐξ αὐτῶν διντλεῖ δ ὅξες νοῦς του καὶ ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομεῖ τὴν ἴδικήν του σύνθεσιν, τὴν ἴδικήν του ἀποψιν καὶ δὴ καὶ πολλάκις διὰ θέματα ἐνδελεχῶς βασινισμένα (πρβλ. Παρατηρήσαις εἰς 'Ομηρικὴν Νέκυιαν).

Σειρὰ Ἱστορικῶν μελετῶν (ἡ πρώτη τὸ 1932) ὑπὸ τὸν τίτλον «Βυζαντιναὶ μελέται» βραβεύεται ὑπὸ τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν καλύπτει τοὺς ἑλληνικοὺς μέσους χρόνους καὶ διντιπροσωπεύει τὴν προσφορὰν τοῦ Κυριακίδου εἰς τὴν Βυζαντινὴν περιοχήν, διὰ γάρ ἀφήσωμεν τὰς πολυποικίλους μελέτας του διὰ τὸ ἀκριτικὸν ἔπος.

'Αλλὰ κυρίως δ Κυριακίδης ἡσχολήθη μὲ τὴν 'Λαογραφίαν' συνε-

χιστής τοῦ ἔργου τοῦ διδασκάλου του προσπαθεῖ διὰ τοῦ συνόλου τῶν λαογραφικῶν μελετῶν του νὰ καταδείξῃ τὸν ἐνιαίον σκοπὸν τῆς λαογραφικῆς ἐπιστήμης, τὴν ἔξετασιν δηλανθεῖ « τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ ἐν τῷ συνόλῳ, εἰς δλας αὐτῆς τὰς ἐκδηλώσεις, ἐφ' δσον αὗται ἔχουν χαρακτῆρα αὐθιδόμητον καὶ κατὰ παράδοσιν ». (Σ. Π. Κυριακίδου, Τί εἶναι Λαογραφία καὶ εἰς τί δύναται νὰ ὀφελήσῃ ἡ σπουδή της. Λαογραφία, ΙΒ', 1938, σ. 138). "Ηδη αἱ πρῶται του λαογραφικαὶ μελέται « θυσία ἑλάφου ἐν νεοβλληνικῇ παραδόσαι καὶ συναξαρίστις » (1917), « Διγενῆς καὶ κάθισυρος » (1918), « Αἱ γυναικεῖς εἰς τὴν Λαογραφίαν » (1920), « Ἐλληνικὴ Λαογραφία Α' » (1923), « Τὰ παιδιὰ τοῦ Δεκαπενταυγλάβουν » (1923), « Ο Διγενῆς Ἀκρίτας » (1926) εἶναι σημαντικῶταται καὶ βασικαί. Μεταγενέστεραι μελέται ὡς « Αἱ ιστορικαὶ ἀρχαὶ τῆς δημόδους 'Ἐλληνικῆς ποιῆσεως » (1934), « Ἐρωτήματα διὰ τὴν λαϊκὴν λατρείαν » (1937), « Γλῶσσα καὶ λαϊκὸς πολιτισμὸς τῶν νεωτέρων 'Ἐλλήνων » (1946), « Η δημόδης ἐλληνικὴ ποιῆσις καὶ η ιστορία τοῦ ἐλληνικοῦ 'Ἐθνους » (1948), ὡς καὶ μικρότεραι ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων θεμελιώνουν τὴν ἐκτίμησιν τῆς συντηρητικῆς, κλασσικῆς θὰ ήτο δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις, ἔργασίας τοῦ Κυριακίδου.

"Ενθερμοὶς "Ἐλλην καὶ πατριώτης δὲ δείμηνηστος Κυριακίδης καὶ εἰς τὴν καθαρῶς ἐθνικὴν υπόθεσιν τῆς ἀμύνης κατὰ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν βορείων γειτόνων κατὰ τῆς 'Ἐλληνικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης προσέφερε τὰς ἐπιστημονικάς του ὑπηρεσίας. "Ηδη τὸ 1919 δημοσιεύει « Δυτικὴ Θράκη καὶ Βούλγαροι » καὶ κατόπιν « Ο ἐλληνικὸς ζωτικὸς χῶρος ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον » (1945), « Τὰ βόρεια ἐθνολογικὰ σύνορα τοῦ 'Ἐλληνισμοῦ » (1946), « Βούλγαροι καὶ Σλαβοὶ εἰς τὴν 'Ἐλληνικὴν Ιστορίαν » (1946), « The northern Ethnological Boundaries of Hellenism » (1950) κ. ἄ. ὑπερτυμνύμενος καὶ ἀποδεικνύων ἐπιστημονικῶς τὴν ἐλληνικότητα τῶν ἐπιμάχων περιοχῶν. 'Ο ἕδιος ἀναφέρει χαρακτηριστικῶς: « μὴ νομίσετε δύναται διὰ τοῦ ἐθνικὸς φραντισμὸς μὲ παρέσυρεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀποκρύψω ἢ νὰ στραγγαλίσω τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν» εἶναι τόσον πολλαὶ αἱ μαρτυρίαι τοῦ παρελθόντος περὶ τῶν ἐλληνικῶν δικαίων ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ, ωστε ἀρχεῖ μόνον νὰ ἔλθουν αὕται καταλλήλως εἰς φῶς διὰ γὰ ἀνατροποῦν τὰ ἐπιστημονικὰ ψεύδη, τὰ δποῖα μαζὶ ἐτῶν συστηματικῶς ἐχάλκευσαν καὶ ἐσώρευσαν οἱ ἀμείλικτοι ἔχθροι τῆς πατρίδος μας » ('Ἐλληνικά, Παράρτ. 4, σ. 24).

*Ηγάπησεν δὲ δείμηνηστος Κυριακίδης τὴν πατρίδα, τὸν λαὸν της.

τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐντὸς τοῦ ἔνιαίου αὐτοῦ κύκλου ἔξεπλήρωσε τὸ καθῆκον του ὡς "Ἐλλην καὶ ἐπιστήμων. 'Υπῆρχε συντηρητικὸς εἰς τὴν ἀσωτερικὴν καὶ ἔξωτερικὴν ἔκφρασιν. Μόλονότι ἡ Λαογραφία, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀφεύγεται τῇ, οὔτε πρὸς τὴν δημώδη γλῶσσαν, δικυριακῆς ἔχοντι μοποίησε πάντοτε τὴν λογίαν μὲν συνέπειαν, ἐνάργειαν καὶ πυκνότητα. Χαρακτήρα μάστηρος καὶ κλειστὸς ἔφθανε μέχρις ἀκαμψίας καὶ μονομερείας, πρᾶγμα τὸ δικοῖον διακρίνεται κυρίως εἰς τὰς βιβλιοχρισίας του. 'Η ίδική του συνθετικὴ ἐργασία καὶ ἐπιστημονικὴ εύσυνειδησία δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν συγκαταβατικότητα. 'Απεδείχθη πρότυπον ἥθους ἐπιστημονικοῦ καὶ σεμνότητος. 'Ακαταλόγητος εἰς τὴν ἐργασίαν, προσηλωμένος εἰς τὸ καθῆκον, δονούμενος ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος ἀνήλωσεν δι Στύλων Κυριακίδης τὸν βίον. 'Ο ίδιος ἐπίστευεν: « δ, τι ἔως τώρα ἔκαμα ὀφείλεται εἰς τούτα τιγά, εἰς τὴν προσήλωσιν εἰς τὸ καθῆκον, εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα μας τὴν 'Ἐλλάδα » ('Ἐλληνικά, Παράρτ. 4, σ. 22).

X. I. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ